

References

1. Demoskop Weekly. – 2010. - № 447-448, 13-31 December 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://demoscope.ru/weekly/2010/0447/s_map.php
2. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка : [підручник] / [В. В. Ковалевський та ін. ; ред. В. В. Ковалевський]. — 9-те вид., переробл. і допов. — К. : Знання, 2009. — 374 с.
3. Пустовіт М. В. Трудоресурсне забезпечення регіону: діагностика стану, напрями розвитку : монографія / М. В. Пустовіт; за заг. ред. М.В. Семикіної; Кіровогр. нац. техн. ун-т. - Кіровоград : Імекс, 2013. - 231 с.

М.В. Бугаєва, канд. екон. наук

Кіровоградський національний технічний університет

Менеджмент трудоресурсного забезпечення в контексті стратегії соціально-економічного і інноваційного розвитку регіональної економіки

В статті розглянута актуальна проблема управління трудоресурсним забезпеченням економіки регіону в відповідності до стратегії соціально-економічного і інноваційного розвитку регіону, обґрунтовані теоретико-методическі підходи до можливості адекватного і ефективного управління механізмом трудоресурсного забезпечення з урахуванням наслідків як випадкового, так і регульованого впливу на механізм впливових факторів в інтересах розвитку регіону в сучасних конкурентних умовах.

трудоресурсне забезпечення, механізм трудоресурсного забезпечення, стратегія соціально-економічного і інноваційного розвитку регіону, регіональне економічне розвиток

Одержано 24.04.14

УДК 331.453:631.115.1

В.О. Іванченко, канд. екон. наук

Кіровоградський національний технічний університет

Охорона праці в малих фермерських господарствах

У статті розкривається охорона праці, її організація, проблеми та перспективи у малих фермерських господарствах. Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методологічних і практичних аспектів організації охорони праці малих фермерських господарств; метою статті є узагальнення теоретичних, методичних і прикладних аспектів проблеми організації охорони праці та розробка науково обґрунтованих пропозицій щодо її покращення у малих фермерських господарствах.

малі фермерські господарства, охорона праці, організація охорони праці у малих фермерських господарствах

В.А. Іванченко, канд. екон. наук

Кіровоградський національний технічний університет

Охрана труда в малых фермерских хозяйствах

В статье раскрыта охрана труда, ее организация, проблемы и перспективы в малых фермерских хозяйствах. Предметом исследования есть совокупность теоретических, методологических и практических аспектов организации охраны труда малых фермерских хозяйств; целью статьи есть обобщение теоретических, методических и прикладных аспектов проблем организации охраны труда и разработка научно обоснованных предложений по ее улучшению в малых фермерских хозяйствах.

малые фермерские хозяйства, охрана труда, организация охраны труда в малых фермерских хозяйствах

© В.О. Іванченко, 2014

Постановка проблеми. Організація охорони праці у малих фермерських господарствах є основною та ключовою проблемою із забезпечення зменшення травматизму, професійних захворювань та впливу шкідливих речовин на людину. Так, як обов'язки з організації охорони праці покладено на одну особу – це збільшує проблеми. Тому при функціонуванні та розвитку малих фермерських господарств необхідно особливу увагу приділяти заходам активізації процесів організації охорони праці та техніки безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему організації охорони праці досліджували такі вчені, як Є.К. Вільховський, В.М. Гайворонський, О.В. Гафурова, М.В. Гребенюк, В.М. Єрмоленко, В.П. Жушман, І.І. Кельман, І.П. Пістун. Спеціальні аспекти організації техніки безпеки та охорони праці в сільському господарстві досліджували В.Г. Андрійчук, В.П. Горьовий, С.М. Кваша, Л.О. Мітюк, О.А. Сліпачук, В.Ю. Уркевич, та ін. Організація охорони праці, її механізми і особливості організації в малих за розмірами фермерських господарствах, підвищення техніки безпеки, є недостатньо висвітлені в фаховій літературі, що зумовило вибір теми, мету і завдання дослідження.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є:

- вивчення, систематизація та поглиблення теоретичних поглядів на питання організації охорони праці у малих за розмірами фермерських господарствах;
- характеристика факторів що впливають на охорону праці фермерських господарств;
- розкриття перспектив організації охорони праці в малих за розмірами фермерських господарствах.

Виклад основного матеріалу. Більшість господарств агропромислового комплексу України є невеликими за площею та малими за кількістю працюючих в них осіб (табл.1).

Таблиця 1 – Чисельність працівників у фермерських господарствах [1], (осіб)

Показник	Роки				
	2005	2009	2010	2011	2012
Чисельність працівників – усього	133534	102795	98400	99858	100243
Чисельність працівників у розрахунку на 100 га сільгоспугідь	4	2	2	2	2

У фермерських господарствах чисельність працюючих в середньому на 100 га. сільськогосподарських угідь складає 2 особи. При цьому, серед працівників фермерських господарств більше 40% є їх членами (табл.2).

Таблиця 2 – Склад працівників фермерських господарств у 2012 році

Показник	Осіб	Відсотків
Чисельність працівників – усього	100243	100
у тому числі:		
членів фермерського господарства	41051	41
найманих працівників	59192	59
з них постійних	46538	79

Серед найманих працівників переважають такі, які наймані на постійній основі.

В більшості фермерських господарств (майже 75 %) площа сільськогосподарських угідь не перевищує 50 га. (табл. 3).

Таблиця 3 – Розподіл фермерських господарств України за розміром сільськогосподарських угідь (станом на 01.01.13 р.)

	Кількість господарств		Площа сільськогосподарських угідь	
	одиниць	у % до загальної кількості	тис. га	у % до загальної площі сільгоспугідь
Господарства, що мали сільгоспугіддя	36332	89,3	4389,4	100,0
у т.ч. площею, га				
до 1	327	0,8	0,2	0,0
1,1-3,0	2137	5,3	4,9	0,1
3,1-5,0	2485	6,1	10,5	0,2
5,1-10,0	3539	8,7	27,8	0,6
10,1-20,0	4429	10,9	68,5	1,6
20,1-50,0	12568	30,9	477,6	10,9
50,1-100,0	4205	10,4	299,9	6,9
100,1-500,0	4776	11,7	1102,5	25,1
500,1-1000,0	1029	2,5	719,1	16,3
1000,1-2000,0	588	1,4	816,3	18,6
2000,1-3000,0	144	0,4	351,7	8,0
3000,1-4000,0	48	0,1	166,0	3,8
більше 4000,0	57	0,1	344,4	7,9
Господарства, що не мали сільгоспугіддя	4344	10,7	X	X

За класифікацією вони відносяться до малих господарств. Виходячи з обмежень в площі та чисельності працюючих, в таких фермерських господарствах створити службу охорони праці просто не можливо. Такий стан речей не звільняє голову фермерського господарства від дотримання вимог конституції України, та прийнятих низки нормативно-правових актів, які становлять основу правової бази охорони праці в аграрному секторі економіки.

Така діяльність у фермерських господарствах базується на Кодексі законів про працю України, Господарський кодекс України, Закони України «Про охорону праці», «Про фермерське господарство», «Про пестициди і агрохімікати», «Про пожежну безпеку», «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» та ряду інших чинних законодавчих нормативно-правових актів системи соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності в сільському господарстві.

До основних законодавчих нормативно-правових актів, що регулюють організацію техніки безпеки та охорону праці в фермерських господарствах, слід віднести «Правила охорони праці у сільськогосподарському виробництві» [2]. Відповідно до цих правил систему організації охорони праці в фермерських господарствах слід розділити на декілька складових: поводження з агрохімікатами та

пестицидами, їх зберігання та використання; механізовані роботи; поводження з тваринами; пожежна безпека та робота з електроприладами.

Велика кількість фермерських господарств, у своїй діяльності використовують агрохімікати та пестициди. Ведення сільського господарства традиційними методами повсюди замінюються індустріальними технологіями з високою залежністю від використання пестицидів і агрохімікатів [3]. Цю діяльність можна здійснити як власними силами, так і за допомогою найнятих підрядників.

Якщо фермерське господарство без підрядників купує, зберігає та використовує агрохімікати й пестициди, то працівники, що безпосередньо зайняті в цьому процесі, мають пройти навчання та отримати допуск (посвідчення) на право роботи, пов'язаної з транспортуванням, зберіганням, застосуванням пестицидів і агрохімікатів [4].

Ряд механізованих робіт у фермерських господарствах пов'язані з обслуговуванням процесів рослинництва та тваринництва. А саме: обробіток ґрунту, посів, догляд за посівами, збір врожаю, заготівля кормів для тварин, тощо. Для цього господар, або його працівники повинні одержати дозвіл на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки відповідно до Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2011 року № 1107 [5].

Деякі фермерські господарства, часто, крім тварин на вирощуванні та відгодівлі, використовують тварин для племінного скотарства, або тварин для охорони. Працівники, що працюють із тваринами, повинні пройти інструктаж з техніки безпеки поводження з ними, доглядом за ними, отримати спеціальний одяг, спеціальне взуття та інші засобами індивідуального захисту [6].

Також, фермерським господарствам потрібно забезпечити стан пожежної безпеки при зборі врожаю, доведення його до норм реалізації та зберігання відповідно до Правил пожежної безпеки в Україні [7], та пройти підготовку з роботи та використання електричного обладнання та устаткування понад 220 вольт, та використання і експлуатації мережі 380 вольт.

За нормативними законодавчими актами для організації охорони праці у фермерських господарствах повинна бути створена служба охорони праці [8]. Так, як чисельність працюючих у фермерських господарствах мала, їх слід перевести на самоорганізацію техніки безпеки та охорони праці. В процесі самоорганізації охорони праці всі обов'язки, пов'язані з технікою безпеки, навчанням, підвищенням кваліфікації та отримання дозволів з охорони праці, покладено на самого господаря.

Основоположним твердженням для успішної діяльності малих фермерських господарств є створення здорових та безпечних умов праці в сільському господарстві, що стає базою різноманітних суспільних відносин [9].

Основними фінансовими джерелами організації служби охорони праці фермерських господарств є власні фінансові ресурси, державні програми підтримки фермерських господарств, кредити комерційних банків та кредитних спілок, фінансові ресурси партнерів фермерських господарств та населення [10].

Висновки. Зменшення кількості травматизму на виробництві, та підвищення охорони праці в малих фермерських господарствах є одним із основних завдань організації охорони праці, яка покладена на самого господаря. Тому техніку безпеки та охорону праці слід перевести на самоорганізацію. В такому випадку власником здійснюються та забезпечуються всі потрібні заходи з її організації.

Список літератури

1. Сільське господарство України = Agriculture of Ukraine: статистичний збірник / Державний комітет статистики України; за ред. Н.С. Власенко – К., 2013. – 402 с.
2. Правила охорони праці у сільськогосподарському виробництві, затверджені наказом Міністерства надзвичайних ситуацій України №1353 від 26.11.2012 р.
3. Бабенко О. С. Регулювання обігу агрохімікатів та пестицидів у законодавстві України, як фактор безпеки людини та навколишнього природного середовища [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://intkonf.org/babenko-o-s-regulyuvannya-obigu-agrohimiaktiv-ta-pestitsidiv-u-zakonodavstvi-ukrayini-yak-faktor-bezpeki-lyudini-ta-navkolishnogo-prirodnogo-seredovischa/>
4. Порядок одержання допуску (посвідчення) на право роботи, пов'язаної з транспортуванням, зберіганням, застосуванням та торгівлею пестицидами і агрохімікатами, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 18 вересня 1995 р. N 746 (зі змінами та доповненнями).
5. Порядок видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2011 року № 1107.
6. Положення про порядок забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту, затверджене наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 24 березня 2008 року № 53.
7. Правила пожежної безпеки в Україні, затверджені наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій від 19 жовтня 2004 року № 126.
8. Типове положення про службу охорони праці, затверджене наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці України від 15 листопада 2004 року № 255.
9. Раянов Ф. М. Правовое регулирование охраны труда в сельском хозяйстве – институт сельскохозяйственного права / Ф. М. Раянов // Актуальные проблемы правового регулирования сельского хозяйства. - М., 1976. - С. 122-127
10. Іванченко В. О. Ефективність інвестицій фермерських господарств: дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Іванченко Віталій Олександрович. - Кіровоград, 2011. - 253 с

Vitaliy Ivanchenko

Kirovohrad National Technical University

Safety in small farms

The article discloses the research of organisation of occupational health and safety at farms with the problems and prospects they encounter. The subject of the research is a complex of theoretical, methodological and practical aspects of occupational safety at farms. The objective of the article is to generalise theoretical, methodological and applied aspects of the problem of occupational safety organisation and to develop scientifically grounded suggestions concerning its improvement in farming. Theoretical and methodological basis of the research is dialectical method of cognition of social and economic phenomena and systematic approach towards studying the conditions and mechanisms of organisation of occupational safety at farms. Their application allowed carrying out a complex and profound research of the ways of increasing safety level. We also used abstract and logical method particularly induction and deduction, analysis and synthesis, analogy and comparison, formalisation and modelling. Analytical research includes methods of comparison, elimination, graphics, time series and grouping.

Basic theoretical and methodological aspects of organisation of occupational health and safety at farms were investigated, clarified and characterised. On the basis of the analysis of farms' sizes in Kirovohrad region and organisation of occupational safety at them, we characterised the organisation of occupational safety. It was suggested to differentiate organisation of occupational safety at small farms as self-organisation and at medium and large farms as occupational health and safety service. Main problems while organising occupational safety at farms were studied and the ways of their solving were outlined. The suggestions concerning improvement of occupational safety at farms were grounded. The results of the research are applied in the activity of farms, individual farming and enterprises of agricultural business.

small farms, occupational safety, organisation of occupational safety at farms, occupational health and safety service

Одержано 14.05.14